

מגד ירוחיים

202

אייר תשע"ו

עלון חודשי להנחלת משנתו ומורשתו של מרן הראי"ה קוק זצ"ל

על משנת הראי"ה

"ציון תפדה בעת אשר אור ירושלים יופיע" אגרות הראי"ה ג' תקתה

המאופיינת בשם ציון אמורה להתנהל על פי תורת ישראל, פרטי דת ודין השייכים לישראל, הממלכה בנויה ממערכות של חול, וההתנהלות של מערכות חול צריכה להיות על פי הדרכת התורה. מעל הממלכה יש את האידיאלים הנשגבים המציבים את היעדים אליהם חותרת הממלכה, האידיאל הגדול ביותר מאופיין בשם ירושלים, הפצת אמונת ישראל בכל העולם.

הפצת האמונה בכלל העולם אינה מטשטשת את ההבדל בין ישראל לעמים, עדיין הידיעות הפנימיות - הסודיות יישארו בישראל, ועובדה זו תשפיע על העולם כולו:

"הידיעות הסודיות היותר עליונות אין מגמתן להתפשט בעולם בהתפשטות כמותית, שידעו מהן רבים, כי זהו דבר שאי אפשר. ואם ידעו רבים מסגנון החיצון, לא ידעו כלום בתוכנו הפנימי, ויהיה הדבר מזיק יותר ממה שהוא מועיל. אמנם הן צריכות לחדור לכל אלה שבהם נמצאת סגולה עליונה של הסתכלות גבוהה... כשהאומה הזאת אוצרת יפה בקרבה את סגולתה, כבר העולם כולו מתעלה, מצד מה שיש בו סגולה פנימית כזאת, באוצר האנושיות" (אורות הקודש ח"א עמ' פ"ו).

הרב מסביר שהפסוק "כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים" נאמר על ידי הנביאים ישעיהו ומיכה שמדרגתם הייתה נמוכה ממדרגת משה רבינו, הם התנבאו ב"אספקלריא שאינה מאירה" ואילו משה התנבא ב"אספקלריא מאירה" ולכן הדגיש את סגולת ישראל: "ובמקום שהנבואה שבאספקלריא שאינה מאירה אומרת, והלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר ה' אל בית אלהי יעקב, ויורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו, כי מציון תצא תורה ודבר ד' מירושלים... אומרת הנבואה שבאספקלריא המאירה, היא תורת משה, ועתה אם שמוע תשמעו בקלי ושמרתם את בריתי, והייתם לי סגלה מכל העמים, כי לי כל הארץ, ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש, אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל (שמות י"ט) (שם).

בדורנו זכינו לתקומתה של מדינת ישראל ולשחרור ירושלים ומקום המקדש, ציון וירושלים. החול נבנה והקודש מצפה לגילוי הרחב מתוך עולם החול. משימה זו מוטלת על אנשי הקודש, אותה משימה שהרב ייעד לתנועת דגל ירושלים לגלות את הקודש ולתת לתנועה הציונית המופלאה את האופק הרוחני-האידיאליים שהם נשמת אפה. גילוי זה יתפרסם בעולם כולו, והאיבה שיש כלפינו תיעלם כשאומות העולם יראו ששם ה' נקרא עלינו. המרכז הרוחני שיוקם בתוך הממלכה הישראלית המתחדשת יהיה האוצר הנשגב של העולם כולו "והייתם לי סגולה מכל העמים".

הרב בניהו ברונר ראש בית המדרש במכללה האקדמית

"שאיפת הממלכה בהדר ואון תגלה בעולם בעת אשר עריגת בנין בית קדשנו ותפארתנו תצא ממחבואי הלב" (שם), הרב קושר בין הצפייה לבנין המקדש ובין השאיפה לחדש את ממלכת ישראל. כשההשתוקקות לבנין המקדש הנמצאת בליבותיהם של ישראל תתגלה בעולם אז תגלה השאיפה לעצמאות ישראל. לבנין המקדש מגיעים דרך הקמת ממלכה ישראלית. חז"ל מלמדים אותנו: "תניא, רבי יוסי אומר: שלש מצות נצטוו ישראל בכניסתן לארץ: להעמיד להם מלך, ולהכרית זרעו של עמלק, ולבנות להם בית הבחירה" (סנהדרין כ:). בנין בית הבחירה מגיע אחרי העמדת מלך. בנין המקדש מבטא את האידיאל הגדול של עם ישראל בעולם - גילוי שם ה'.

הרב פעל להקמת תנועה בשם "דגל ירושלים" שמטרתה הייתה להציב בפני הציונות את האידיאלים הרוחניים, ובכך לשלב בין עולם החול החיצוני לעולם הקודש הפנימי: "כל זמן שרק הציוניות, שלבשה בגדי אירופה עד כדי היכסות הפנים הישראלים, לבדה תהיה האורגניות הכללית, יעמוד העם מרחוק, מצד חסרון כח קודש רשמי, וכבודה לא יוכל להתעלות עד כדי כבוד של נשמת חיים לאומה, אבל מיד שתדע האומה, שלתחיה הלאומית ישנם שני עמודים ושניהם חזקים, עמוד הקודש ועמוד החול, אז שניהם יחד יתקדשו, והמונים המונים יאספו אל הדגלים, שהם באמת דגל אחד, בעל דו פרצופים, או שני כרובים אשר פניהם איש אל אחיו" (שם).

הרב ייעד לכל תנועה את תפקידה, תנועת ציון - הציונות תעסוק בענייני החול ותנועת ירושלים תתמקד בענייני הקודש: "ובכלל ע"י שתי התנועות "ציון" ו"ירושלים" הכל מתאחד. אין אנו מבדילים בין איש לאיש במדידה של מדת כשרותו המיוחדת, אבל אנו מבדילים בין קודש לחול, שהם הם צריכים להיות כל אחד שלם במחיצתו, והקודש מקדש את החול לאשרו וטובתו, וחלילה להחול לחלל את הקודש, כי נפשו הוא חובל" (אגרות הראי"ה ג' תתקמז).

במקום אחר הרב מבדיל בין ציון לירושלים בעקבות הפסוק: "כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים", ציון הוא הנקודה המייחדת את ישראל ומבדילה אותם מכל העמים ואילו ירושלים הוא ההופעה הרוחנית לכלל העולם: "והנה יסוד האמונה הוא, שאי אפשר לרוח ד' הכללי להתקיים בישראל ובעמים, כי אם כשיהיה נשמר בישראל על פי התנאים המיוחדים להם, שהם כל אורחות התורה ופרטיה שהם מקיימים את ישראל בארצו ובצביונו. ע"כ מציון תצא תורה, פרטי דת ודין השייכים לישראל, דבר זה יעמיד החזון שיצא דבר ד' ע"פ רוח התורה בכללה מירושלים להיות לאור לכל העולם כולו" (עין אי"ה ברכות ס"ג).

ייתכן ואין סתירה בין שני ההסברים של הרב. הממלכה

ירצו ישרים וישקחו

יהודי לדור ולשבת בארץ הקודש.

וכך מסכם רבינו זצ"ל: "השלטון היהודי בארץ ישראל, כלומר מדינת ישראל וצבאה, יחד עם היותו בבחינת 'קץ מגולה', הרי הוא מצווה מפורשת וחשובה, מצווה כלל ישראלית".

יום העצמאות הוא יום שמתגלה בו קדושת ארץ ישראל, ע"י שיבת בניה בניה לארץ ישראל ומקימים בה את מדינת ישראל. מדינת ישראל או ישראל אינה דומה או שווה לשום מדינה בעולם, יש לה שם דומה - מדינה. במה שונה אם כך מדינת ישראל מכל המדינות? הדבר מתבאר בחזונו של אור האורות מן

הכרזת העצמאות

הראי"ה קוק זצ"ל בספרו 'אורות'.

"אין המדינה האושר העליון של האדם, זה ניתן להאמר במדינה רגילה, שאינה עולה לערך יותר גדול מחברת אחריות גדולה, שנשארו המוני האידיאות, שהן עטרת החיים של האנושיות, מרחפים ממעל לה, ואינם נוגעים בה. (במדינה שהיא רק איגוד כלכלי חברתי שמספק את הצרכים הציבוריים האנושיים, מבלי שאיפה, תוכן ואידיאל הופכת את המדינה לכלי טכני למימוש הצרכים ותו לא). מה שאין כן מדינה שהיא ביסודה אידיאלית, שחוקק בהויתה תוכן האידיאלי היותר עליון שהוא באמת האושר היותר גדול של היחיד. מדינה זו היא באמת היותר עליונה בסולם האושר, ומדינה זו היא מדינתנו, מדינת ישראל, יסוד כסא ד' בעולם, שכל חפצה הוא שיהיה ד' אחד ושמו אחד, שזהו באמת האושר היותר עליון. אמת, שאושר נשגב זה צריך הוא לביאור ארוך כדי להעלות אורו בימי חושך, אבל לא מפני זה יחדל מלהיות האושר היותר גדול". זו השאיפה שמדינת ישראל, גם אם יש לנו בקורת כזו או אחרת, תוציא מן הכח אל הפועל את האידיאלים של אומתנו וכך נחיה לפיהם. מדינתנו תהיה תחנה חשובה ומרכזית להשלמת הגאולה וביאתו של משיח צדקנו אמן.

הרב שלמה לוי

ראש ישיבת ההסדר ראשון לציון

הגמרא במסכת סנהדרין (צ"ז-צ"ח) מתארת מחלוקת עמוקה ועצומה של שני גדולי עולם, התנאים ר' אליעזר ור' יהושע, בשאלה האם הגאולה תלויה בתשובה? ר' יהושע הסיק שם כי תשובה שלמה איננה מעכבת את הגאולה, ור' אליעזר החולק עליו, שתק. ההסבר פשוט: שתיקה כהודאה. בהמשך דברי הגמרא מובאים דברי ר' אבא "ואמר רבי אבא: אין לך קץ מגולה מזה, שנאמר ואתם הרי ישראל ענפכם תתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל וגו'" - משמעות הפסוק והאמירה של ר' אבא - ישוב ארץ ישראל וקיבוץ גלויות.

שואל מורנו ורבנו הרב צבי יהודה הכהן קוק

זצ"ל (מזמור י"ט לנתיבות ישראל) יש מקום לדקדק, מדוע דבריר' אבא נאמרו עם וו החיבור "ואמר ר' אבא", הרי ר' אליעזר ור' יהושע היו מראשוני התנאים, ואילו ר' אבא היה באמצע תקופת האמוראים מדוע קישרה הגמרא בין שני המאמרים? צריך להסביר, מכיוון שקץ הגאולה אינו תלוי בתשובה, כיצד נדע שבאה הגאולה? בזה שארץ ישראל נותנת את פירותיה בעין יפה. ברוך ה', היבולים בארצנו עולים יפה מאוד..." כלומר העלייה וקבוץ הגלויות והפרחת השממה הם ביטוי של הקץ המגולה, שיבת עם ישראל לחיקה של ארץ ישראל, בניינה והפרחת שממותיה.

מה המשמעות ההלכתית העולה מתהליך זה?

אביהן של ישראל, רבנו הרמב"ן, מבאר שהיאחזות ובנין הארץ והקמת שלטון יהודי היא מצווה של תורה. כך הוא מבאר (הוספות למצוות עשה, מצווה ד): "שנצטוונו לרשת הארץ אשר נתן האל-יתברך ויתעלה לאבותינו לאברהם, ליצחק וליעקב, ולא נעזבה ביד זולתנו מן האומות או לשממה... אבל הארץ - לא נניח אותה בידם, ולא ביד זולתם מן האומות בדור מן הדורות". עוד מוסיף הרמב"ן: "ואומר אני, כי המצווה שחכמים מפליגים בה, והוא דירת ארץ ישראל... הכול הוא ממצות עשה הזה, שנצטוונו לרשת הארץ ולשבת בה". העיקר הוא הכיבוש הממלכתי, השלטון הלאומי הכלל ישראלי, ומתוך כך המצווה הפרטית המוטלת על כל יהודי

ראשית צמיחת גאולתנו

בשיבת העם לארצו, בישוב הארץ ובניינה, בהפרחת השממה אחרי אלפי שנות גלות, כל אלה הפיחו במרן הרב כסופים עמוקים, אמונה רבה וצפייה לישיועה הקרובה. הוא ציפה לקיום ההבטחה שניתנה לאבי האומה. הוא ציפה לקיום חזון הנביאים, לבנין בית המקדש והחזרת סדר העבודה בו כבימי קדם. תחושת אתחלתא דגאולה שחש הטביע את חותמה על כתביו ועל פעילותו הרבה.

את צפיית הישיועה של מרן הרב מתאר תלמידו, הרב יעקב משה חרל"פ: "נפלאה היתה צפיית הישיועה של רבינו זצ"ל, לא רק שהיה מצפה ומיחל לישיועה, אלא שהוא היה גם הישיועה עצמה. הישיועה היתה מפכה אצלו משעה לשעה, כאילו ממחרת במרוצתה, צועדת צעדי-ענק, וכל העומד במחיצתו, מחיצת הקודש, מסתכל בזיו פניו ומתחמם לאור-קדושתו, כאילו בת קול צילצלה באוזניו: 'הנה זה עומד אחר כתלנו'. במחיצתו ובקירבתו של רבנו חשנו והרגשנו, כי 'מגדל עוז שם ד' - בו ירוץ צדיק ונשגב'." (שיעור קומה, עמ' 11).

את מהלך התחייה ראה הרב כגילוי אלקי מופלא: "לא הגיוני-לבב-אנוש ולא רוח-בשר-חציר קָגו את כל החזון הגדול הזה של תחייתנו, כי אם דבר-ד' הוא, וזרם אור א-ל אלקי ישראל הוא המתגלה, בכל תנועותינו הקטנות עם הגדולות" (חזון הגאולה, עמ' ל"ו). ובאגרות הראי"ה (ח"ג עמ' רט"ז) מוסיף הרב: "התנועה הלאומית המקושרת לבנין האומה בארץ ישראל, היא תנועה אלקית גלויה וקדוש-ישראל בראה, תנועה שהיא מוכרחה להשיב לעם-ד' את כבודו ואת הדרו, ואת יפעת השפעתו על העולם ועל החיים".

מרן הרב מנסה לעורר בלבבות העם את תחושת עידן הגאולה על כל משמעותה ועוצמתה. וכך הוא קורא: "הננו מוכרחים לתפוס מיד את מידת האורה הגדולה, ההולכת וחודרת

עלון חודש בהוצאת "בית הרב" חאת לראיה (ע"ד) רח' הרב קוק 9 ת.ד. 6275, ירושלים 91062 טל: 02-6242908, פקס: 02-6232560, www.moreshet.co.il/beit-harav, betharav@zahav.net.il ניתן לקרוא את העלון "מגד ירחים" גם באתר: www.yeshiva.org.il עיצוב גרפי: ש. יוסטמן עריכה: שושנה רייך

קשר הקודש

קשר הקודש של ישראל עם ארצו הקדושה אינו דומה לקשר הטבעי שכל עם ולשון מתקשר על-ידו אל ארצו. כי הקשר הטבעי מתפתח רק במשך זמן רב, על ידי המון מארעות, על ידי עם רב ועצום שמתכנס יחד לדור באיזה ארץ בתור ישיבת קבע ואז מתחילה איזו חיבה הסטורית, הבאה מתוך התרגלות, לפעם בלבבות הדורות הבאים וקשר רוחני מתהווה בין העם לארץ. מה שאין כן הקשר האלקי ממקור הקדושה שנתקשרה כנסת ישראל בקדושת ארץ חמדה. החותם הקדוש הזה התחיל להיות מובלט על-ידי ההארה האלקית העליונה "בהיותכם מתי מספר", בזמן קצר ותכוף יחד עם הופיעם בארץ ועוד קודם לכניסתם, ובהיותם יושבים בתוכה לא ישיבה קבועה כי אם בתור גרים. שום דבר שישודו בטבע לא עזר לקשר הזה שהופיע בתור יצירה אלקית בדבר ה' וברית קדשו בחוק שבועות עולם אשר הוא אמר ויהי "בהיותכם מתי מספר כמעט גרים בה". עולת ראי"ה א עמ' רג.

שנתיים אחרי הצהרת-בלפור, כתב הרב מכתב-גלוי להסתדרות "המזרחי" (י"א תשרי, תר"פ) וכך כתב: "חובה לנו להודיע לכל אחינו, מכל החוגים השונים, שכולם דורשים טובת עמנו והרחבת זכויותינו בארץ ישראל, כי יסודה של הצהרת הממשלה הבריטית (הצהרת-בלפור), שנטעה לנו נצר רך לצמיחת הגאולה, מבוססת בעיקרה על המבט, שטובי אומות העולם בכלל וטובי העם הבריטי ביחוד, מביטים על קישורנו לארץ-ישראל בצדק, כעל דבר מקודש בקדושת שמים, והם משופעים בזה מתוך האספקלריא של קודש - התנ"ך המקודש לחלק היותר גדול של עמי התרבות שבזמננו.

שונאי ישראל בין מבית בין מבחוץ, משתמשים עכשיו הרבה בעלילה, שישראל הצעיר איבד את קישורו אל הספר הקדוש, ועל כן לא לו הזכות על הארץ התנכ"ית. ואנחנו הננו חייבים לעמוד על המשמר להראות לכל באי - עולם, שנשמת ישראל חיה היא בעצם צביונה, והארץ התנכ"ית מגיעה ושייכת לעם התנכ"י. כי בכל נשמתו חי הוא ברוח של ארץ הקודש ברוח הספר הקדוש הזה. וכן היא האמת, שבפנימיות רוחם, בנינו למודי ד' הם, והאידיאל של חייהם הוא כולו קודש, כולו תנכ"י.

חובתו הקדושה היא, כי בראשית הצעדים יהיה ניכר כראוי החותם והטוהר התנכ"י, הממוזג בחיינו מדורות עולם. - - - ובשעה הגדולה הזאת יובלט צביונו הלאומי המקורי, בבנין חברתי של חיי עמנו על אדמתנו. רק שיבת ישראל אל ארצו, אל מכונו וממלכתו, אל רוח קודשו, נבואתו ומקדשו, עתידה היא להביא לעולם את אותה הנהרה העליונה, שכל הנשמות האצילות של האנושות

כולה עורגות אליה."

חלק נכבד מהחומר מובא מתוך 'מועדי הראי"ה' הרב מ"צ נריה

מגד ירחים
עלון חודש בהוצאת "בית הרב" חאת לראיה (ע"ד) רח' הרב קוק 9 ת.ד. 6275, ירושלים 91062 טל: 02-6242908, פקס: 02-6232560, www.moreshet.co.il/beit-harav, betharav@zahav.net.il ניתן לקרוא את העלון "מגד ירחים" גם באתר: www.yeshiva.org.il עיצוב גרפי: ש. יוסטמן עריכה: שושנה רייך